

אדון זקן מאוד עם כנפיים עצומות

ביום השלישי של הגשם כבר הרגו כל כך הרבה סרטנים בתוך הבית עד שפלאיו נאלץ לחצות את חצרו המוצפת כדי להשליך אותם לים, כי הרך הנולד קדח מחום כל הלילה וחשבו שהצחנה היא הסיבה לכך. העולם היה עצוב מאז יום שלישי. השמיים והים היו ישות אחת של אפר, וחולות החוף, שבחודש מארס זהרו כמו אבקת אור, נהפכו לעיסה של בוץ ורכיכות רקובות. האור היה קלוש כל כך בצהרי היום עד שכאשר חזר פלאיו הביתה, אחרי שהשליך את הסרטנים, בקושי הצליח לראות מהו שמתנועע וגונח בירכתי החצר. היה עליו להתקרב מאוד ואז גילה שזהו איש זקן, שרוע על גחונו בבוץ, ולמרות מאמציו הגדולים אינו מצליח לקום, כי מפריעות לו כנפיו העצומות.

מבוהל מן הסיוט הזה רץ פלאיו לחפש את אַליסְנְדָה אשתו, שהניחה אותה שעה תחבושות קרות על מצח התינוק החולה, והביא אותה אל ירכתי החצר. עמדו שניהם והתבוננו בשתיקה נדהמת בגוף שנפל. הוא היה לבוש כסמרטוט, נותרו לו רק כמה שערות דהויות על קודקודו הקירח ושיניים מועטות מאוד בפיו, ומצבו העלוב, קשיש רטוב עד לשד עצמותיו, נטל ממנו כל שמץ של גדולה. כנפיו, כנפי בז גדול, מלוכלכות ומרוטות למחצה, נתקעו בבוץ לתמיד. כל כך האריכו והעמיקו פלאיו ואַליסְנְדָה להתבונן בו, בתשומת לב כה רבה, עד שהתאוששו במהרה מתדהמתם ובסופו של דבר הוא נראה להם מוכר. אז העזו לדבר אליו, והוא השיב

להם בניב לא מוכן אבל בקול טוב של מלח. כך קרה שהתעלמו מההפרעה שבכנפיים, והסיקו ברוב היגיון שמדובר בניצול בודד מספינה זרה שנטרפה בסערה. בכל זאת קראו לשכנה שידעה הכול על החיים ועל המוות שתראה אותו, והספיק לה מבט אחד כדי להעמיד אותם על טעותם.

"זה מלאך", אמרה להם. "הוא בטח בא בשביל התינוק, אבל הוא כל כך זקן המסכן שהגשם הפיל אותו."

למחרת נודע לכולם שבביתו של פֶּלאִיו שבוי מלאך בשר ודם. בניגוד לדעתה של השכנה הנבונה, שעבורה היו מלאכי הזמן הזה שורדים שחמקו ממזימה שמימית, ליבם לא נתן להם להכות אותו למוות במקלות. פֶּלאִיו השגיח עליו מהמטבח כל שעות אחר הצהריים, חמוש באלת השוטר שלו, ולפני ששכב לישון גרר אותו מהחצר הבוצית ונעל אותו עם התרנגולות בלול המגודר בתיל. בחצות, כשפסק הגשם, המשיכו פֶּלאִיו ואליסנדה להרוג סרטנים. כעבור זמן קצר התעורר התינוק בלי חוס ורצה לאכול. אז הם התמלאו נדיבות והחליטו להושיב את המלאך על רפסודה עם מים מתוקים וצידה לשלושה ימים, ולנטוש אותו לגורלו בים. אבל כשיצאו לחצר באור ראשון מצאו את כל השכנים מול הלול, משתעשעים עם המלאך בלי שמץ יראת כבוד ומשליכים אליו דברי מאכל דרך הרשת, כאילו לא היה יצור על-טבעי אלא חיית קרקס. האב גוֹנְסְגָה הגיע בהול לפני שבע בבוקר בשל ההד המופרז של החדשות. בשעה הזו כבר היו שם סקרנים פחות קלי דעת מאלה שבאו עם עלות השחר, והם העלו השערות שונות ומשונות על עתידו של השבוי. התמימים ביותר סברו שימונה לראש העיר של העולם. אחרים, בעלי אופי קשוח יותר, שיערו שיעלה לדרגת גנרל של חמישה כוכבים כדי שינצח בכל המלחמות. בעלי חזון אחדים

קיוו שיישמר להזרעה כדי לנטוע בכדור הארץ גזע אנשים מכוונפים וחכמים שיטפלו ביקום. אבל האב גונסָגָה, בטרם נעשה לכוּמר, היה חוטב עצים חסון. הוא רכן אל גדר התיל ועבר במהירות על הקטכים* שלו, ומיד ביקש שיפתחו לו את הדלת כדי שיוכל לבחון מקרוב את הגבר מעורר הרחמים שנראה כמו תרנגולת עצומה, מנוונת, בקרב התרנגולות הטרודות בשלהן. הוא היה שרוע באחת הפינות, מייבש בשמש את כנפיו הפרושות, בין קליפות הפירות ושיירי ארוחות הבוקר שהשליכו אליו המשכימים. אדיש כלפי החוצפה האנושית, בקושי נשא את עיני הישיש שלו ומלמל משהו בשפתו כשנכנס האב גונסָגָה אל הלול ובירך אותו בבוקר טוב בלטינית. בכוּמר התעורר חשד ראשון שמדובר במתחזה כשנוכח לדעת שאינו מבין את לשון האלוהים ואף אינו יודע לברך את שלוחיו. אחר כך הבחין שבמבט מקרוב הוא אנושי מדי: עלה ממנו ריח בלתי נסבל של חשיפה לאיתני הטבע, צידן הפנימי של כנפיו היה זרוע אצות טפיליות והנוצות הגדולות ניזוקו מרוחות היבשה, ולא היה דבר בטיבו האומלל שהתאים להדרת הכבוד הנעלה של מלאכים. אז יצא הכומר מן הלול ונשא דרשה קצרה שנועדה להזהיר את הסקרנים מפני הסכנות שבתמימות. הוא הזכיר להם את מנהגו המגונה של השטן לעטות תחפושות של קרנבל כדי להוליך שולל את הפזיזים. הוא טען שאם אין הכנפיים היסוד המהותי להבחנה בין שחף לאווירון, קל וחומר שאינן יכולות לשמש לזיהוי מלאכים. בכל זאת הבטיח שיכתוב מכתב לבישוף שלו, כדי שזה יכתוב לארכיבישוף והלה לאפיפיור, כך שהפטיקה הסופית תבוא מן הערכאות העליונות ביותר.

* מדרך אמונה לנצרות, מנוסח בצורת שאלות ותשובות.

זהירותו נפלה על לבבות אטומים. הידיעה על המלאך השבוי התפשטה מהר כל כך עד שכעבור שעות אחדות השתררה בחצר המולה של שוק, והיו צריכים לזמן את יחידת הכידונאים כדי לגרש את האספסוף הסואן שכבר עמד להרוס את הבית. אליסנדה, שגבה התעקם מרוב אשפת ירידים שנאלצה לטאטא, הגתה את הרעיון המצוין לגדור את החצר ולגבות חמישה סנטאבו דמי כניסה כדי לראות את המלאך.

סקרנים הגיעו אפילו ממרטיניק. הגיע יריד נודד עם לוליין מעופף שחלף בזמזום פעמים אחדות מעל ההמון, אבל איש לא שם לב אליו כי כנפיו לא היו של מלאך אלא של עטלף כוכבי. באו החולים האנושים ביותר מרחבי הים הקריבי לבקש להם מרפא: אישה אומללה שמילדותה ספרה את פעימות ליבה ועתה כבר אזלו לה המספרים, ג'מייקני שלא הצליח לישון כי הפריע לו רעש הכוכבים, סהרורי שהיה קם בלילה לפרק מתוך שינה את כל הדברים שעשה בערות, ורבים אחרים שמצבם חמור פחות. באמצע המהומה הסוערת ההיא שהרעידה את האדמה, היו פלאיו ואליסנדה מותשים ומאושרים, כי בתוך שבוע אחד גדשו בכסף את כל חדרי הבית ועדיין נמשך טור הצליינים שהמתינו לתורם להיכנס עד לאופק.

המלאך היה היחיד שלא השתתף באירוע שלו עצמו. הזמן עבר עליו בניסיון למצוא לו מנוח בקינו השאול, המום מהחום הגיהינומי של מנורות השמן ונרות המנחה שתקעו לו בגדר התיל. בהתחלה ניסו להאכיל אותו בגבישי קמפור, מאכלם המיוחד של מלאכים לטענת השכנה החכמה. אבל הוא סירב להם, כפי שלא נגע בסעודות האפיפיוריות שהביאו לו החוזרים בתשובה, ולא נודע אף פעם אם בשל מלאכותו או בשל זקנתו לא אכל בסופו

של דבר אלא רק זירעוני חצילים. נראה שסגולתו העל-טבעית היחידה היא סבלנותו; בעיקר בהתחלה, כשהתרנגולות ניקרו אותו כדי למצוא את הטפילים הכוכביים ששרצו בכנפיו, ובעלי המום תלשו את נוצותיו כדי לכסות בהן על פגמיהם, ואפילו האדוקים ביותר יידו בו אבנים בניסיון לאלץ אותו לקום כדי לראותו במלואו. הפעם היחידה שהצליחו להפר את שלוותו הייתה כשצרכו את מותנו בברזל לוהט שנועד לסימון עגלים, מאחר שרביץ בלי נוע זמן רב כל כך עד שחשבו שהוא מת. הוא קפץ והתעורר מבועת וקבל וקצף בלשונו הסתומה בעיניים דומעות, וטפח בכנפיו כמה טפיחות שעוררו מערבולת של פרש לולים ואבק ירחי, וסערת כהלה שלא נראתה מהעולם הזה. אף שרבים סברו שתגובתו לא נבעה מזעם אלא מכאב, מאז ואילך נזהרו שלא להציק לו, שכן רובם הבינו שמנהגו הסביל אינו זה של גיבור שפרש כי אם של אסון טבע במנוחה.

האב גונסקה הוכיח את ההמון על קלות דעתו בניסוחים פרי השראה תוצרת בית בשעה שהמתין לפסיקה הסופית בדבר טיבו של השבוי. אבל הדואר מרומא איבד כל תחושה של דחיפות. הם השתהו בבירור סוגיות כגון אם יש לאסיר טבור, אם יש בלהגו שמץ ארמית, אם רבים כמותו יכולים לעמוד על ראש סיכה, אם איננו פשוט נורווגי מכונף. אותן איגרות קמצניות יכלו בוודאי להתרוצץ הלוך ושוב עד קץ הימים לולא שם נס משמיים קץ לתלאות של הכומר.

קרה שבימים ההם, בין שאר האטרקציות של ירידים נודדים באזור החוף הקריבי, הביאו לעיירה את המחזה העגום של האישה שנהפכה לעכביש מאחר שהמרתה את פי הוריה. לא רק שדמי הכרטיס לחזות בה היו נמוכים מדמי הכרטיס לחזות במלאך,

הם כללו גם היתר להציג לה שאלות משאלות שונות על מצבה היוצא דופן, ולבדוק אותה פנים ואחור כך שאיש לא יטיל ספק באמיתות הזוועה. מדובר היה בטרנטולה מבעיתה בגודל של כבש עם ראש של עלמה עצובה. אבל מה שהיה קורע לב יותר מכול לא היה מראה המטורף, אלא הכאב הכן שבו סיפרה את קורות חרפתה בפרטי פרטים: בהיותה ילדה על סף הנעורים ברחה פעם מבית הוריה כדי ללכת לנשף ריקודים, וכאשר חזרה דרך היער לאחר שרקדה כל הלילה בלי רשות, ביקע רעם מחריד את הרקיע לשני חצאים, ודרך הסדק הזה הגיח הברק הגופריתי שהפך אותה לעכביש. מזונה היחיד היה כדורי בשר טחון שניאותו נשמות טובות להשליך אל פיה. מחזה שכזה, הטעון באמת אנושית כל כך ובמוסר השכל כה נורא, אמור היה להביס את זה של מלאך אדיש שבקושי הואיל לזכות את בני התמותה במבט. מלבד זאת התברר שמעשי הניסים המעטים שיוחסו לו חשפו בלבול שכלי מסוים, כמו מה שאירע לעיוור שאמנם לא זכה שוב במאור עיניו אבל צמחו לו שלוש שיניים חדשות, ולמשותק שלא הצליח ללכת אבל כמעט זכה בלוטו, ולמצורע שחמניות פרחו מתוך פצעיו. ניסי התנחומים הללו, שדמו יותר להלצות לגלגניות, ערערו את המוניטין של המלאך עוד בטרם באה האישה העכביש ומיגרה אותו סופית. וכך נרפא האב גונסקה מנדודי השינה, והחצר של פלאיו שבה להיות שוממה כמו בזמן שירד גשם במשך שלושה ימים וסרטנים טיילו בחדרי השינה. לבעלי הבית לא הייתה שום סיבה להתלונן. בכסף שהרוויחו הקימו להם בית מידות בן שתי קומות עם מרפסות ועם גנים, ועם מדרגות כניסה גבוהות מאוד לחסום את הסרטנים בחורף, ועם סורגי ברזל על החלונות לחסום את המלאכים. בנוסף לכך הקים לו פלאיו מכלאת שפנים סמוך לעיירה והתפטר סופית ממשרת

השוטר כפויית הטובה, ואליסנדה קנתה לה נעלי סטין גבוהות עקב והרבה שמלות משי ססגוניות, מאלו שלבשו הגברות המיוחסות ביותר בימי ראשון בזמנים ההם. רק הלול לא זכה לתשומת לב, ואם מפעם לפעם שטפו אותו בחומר חיטוי או שרפו בו טיפות של שרף מור, לא עשו זאת לכבוד המלאך, אלא כדי לסלק את צחנת המזבלה שכבר שוטטה בכל מקום כמו רוח רפאים והפכה את הבית החדש לישן. בהתחלה, כשהילד למד ללכת, נזהרו שלא יתקרב יותר מדי אל הלול. אבל אחר כך שכחו את החשש והתרגלו לסירחון, ובטרם התחלפו שיניו של הילד הוא כבר נכנס לשחק בתוך הלול, שגדר התיל הרקובה שלו התפוררה לחתיכות. המלאך הפגין כלפיו אדישות לא פחותה מאשר כלפי שאר בני התמותה, אבל נשא את התעלולים המחוכמים ביותר בכניעות של כלב נטול אשליות. שניהם לקו באבעבועות רוח בעת ובעונה אחת. הרופא שטיפל בילד לא עמד בפיתוי לבדוק גם את המלאך, ואבחן אצלו כל כך הרבה אוושות בלב ורשרושים בכליות, עד שלא נראה לו מתקבל על הדעת שהוא בחיים. אבל מה שהדהים אותו יותר מכול היה ההיגיון שבכנפיו. הן נראו כה טבעיות על גופו האנושי מכול וכול, עד שנבצר מהרופא להבין מדוע לשאר בני האדם אין כאלה. כשהתחיל הילד ללכת לבית הספר כבר הרסו השמש והגשם את הלול זה מכבר. המלאך היה גורר את עצמו לכאן ולשם כמו גוסס נטוש. היו מסלקים אותו במטאטא מחדר השינה וכעבור רגע מוצאים אותו במטבח. היה נדמה שהוא נמצא במקומות כה רבים בעת ובעונה אחת עד שהתחילו לחשוב שהוא מתפצל ומכפיל את עצמו ברחבי הבית כולו, ואליסנדה הנרגזת הייתה יוצאת מכליה וצורחת שזה אסון לחיות בגיהינום הזה השורץ מלאכים. הוא בקושי הצליח לאכול, עיני הישיש שלו נעשו עכורות כל כך עד שהיה

נתקל בעמודים, ולא נותרו לו אלא הקנים השעירים של נוצותיו האחרונות. פְּלֵאיוֹ השליך עליו שמיכה והתיר לו ברוב חסדו לישון בסככה, ורק אז שמו לב שהוא מדמדם כל הלילה בקדחת ומלהג מעקשי לשון של גורווגי זקן. זו הייתה אחת הפעמים היחידות שנבהלו, כי חשבו שהוא נוטה למות, ואפילו השכנה החכמה לא ידעה לומר להם מה עושים במלאכים מתים.

אף על פי כן לא רק ששרד בחורף הקשה ביותר שידע מימיו, אלא גם נראה מאושש כששבה השמש להאיר. ימים רבים רבץ לו בלי נוע בפנינה המרוחקת ביותר בחצר, מחוץ לטווח מכטם של כולם, ובתחילת דצמבר החלו לבצבץ בכנפיו נוצות גדולות וקשות, נוצות של עוף קשיש, שנראו דווקא כפגע נוסף של התשישות. אבל הוא ודאי ידע את הסיבה לשינויים הללו, שכן נוהר מאוד שלא יראה אותם איש, ושאיש לא ישמע את שירי המלחים שהיה מפזם לו לפעמים תחת הכוכבים. בוקר אחד, כשעמדה אליסנדה וחתכה בצל לארוחת הצהריים, הגיחה רוח שכמו הגיעה מלב הים ומילאה את המטבח. אז הציצה מהחלון והפתיעה את המלאך בניסיונות ראשונים להמריא. כה מגושמים היו ניסיונותיו, עד כי חרש בציפורניו תלם של מחרשה בערוגות ועמד להחריב את הסככה בטפיחות הכנף העלובות שהחליקו באור ולא מצאו להן אחיזה באוויר. אבל בסופו של דבר הצליח להתרומם. אליסנדה פלטה אנחת רווחה, בשבילה ובשבילו, כשראתה אותו חולף מעל לבתים האחרונים, מצליח איכשהו להישאר באוויר במשק כנפיים מהוסס של נשר ישיש. היא עדיין ראתה אותו כשסיימה לחתוך את הבצל, והוסיפה לראותו עד שנעלם מעיניה, שכן אז לא היה עוד מטרד בחייה, אלא נקודה דמיונית באופק הים.

(1968)

הטבוע הכי יפה בעולם

הילדים הראשונים שראו את הצוק הכהה המסתורי שקרב מהים דימו להם שזו ספינת אויב. אחר כך ראו שאין לו דגלים או תרנים, וחשבו שזה לווייתן. אבל כשנתקע על החוף הסירו ממנו את סבכי האצות, את סיבי המדוזות ואת שיירי הדגה ושברי הספינות שכיסו אותו, ורק אז ראו שזה טבוע.

הם שיחקו בו כל שעות אחר הצהריים, קברו אותו בחול ושוב חשפו אותו, עד שמישהו ראה אותם במקרה והזעיק עזרה בכפר. הגברים שנשאו אותו לבית הקרוב ביותר שמו לב שהוא כבד יותר מכל המתים שהכירו עד אז, כבד כמעט כמו סוס, ואמרו לעצמם שאולי נסחף זמן רב מדי בזרמים והמים חדרו לו לעצמות. כשהשכיבו אותו על הרצפה ראו שהוא הרבה יותר גדול מכל בני האדם, כמעט לא הספיק לו הבית, אבל חשבו שאולי יש טבועים שמסוגלים להמשיך לגדול אחרי המוות. נדף ממנו ריח ים, ורק על פי צורתו היה אפשר לשער שמדובר בגווייה של בן אנוש, כי עורו היה מכוסה בשריון של קשקשים ורפש.

לא היה להם צורך לנקות את פניו של המת כדי לדעת שהוא נוכרי. בכפר היו בקושי עשרים בקתות עץ עם חצרות מרוצפות אבן ובלי פרחים, מושלכות בפאתי מדבר. האדמה הייתה מועטה כל כך עד שהאימהות פחדו תמיד שהרוח תחטוף את ילדיהן, ואת המתים המעטים שלקחו השנים היו צריכים להשליך לים מהצוקים. אבל הים היה שקט ונדיב, וכל הגברים בכפר יכלו להיכנס בשבע

סירות. לכן כשמצאו את הטבוע די היה להם להביט זה בזה לדעת שאיש מהם איננו חסר.

בלילה ההוא לא יצאו לעבודתם בים. בעוד הגברים מבררים ביישובים הסמוכים אם לא נעדר מישהו, נשארו הנשים לשמור על הטבוע. הסירו ממנו את הרפש בספוגים מלופה, התיירו משערו את הצמחים התתימיים הקוצניים וקרצפו את שריון הקשקשים מגופו במסרקות הברזל ששימשו לניקוי דגים. בעודן עושות זאת שמו לב שהצמחייה מקורה באוקיינוסים רחוקים ובמים עמוקים, ושבגדיו קרועים לגזרים, כאילו שט במבוכי אלמוגים. הן ראו גם שהוא נושא את מותו בהדרת כבוד, מאחר שלא הייתה לו הארשת הגלמודה של טבועים אחרים בים, וגם לא המראה הרקוב והאומלל של טבועי הנהרות. אבל רק כשסיימו לנקות אותו עמדו על טיבו של האיש, ואז נעתקה נשימתן. לא רק שהיה הגבוה ביותר, החסון ביותר, הגברי ביותר ובעל האיבר הגדול ביותר מכל מי שראו מימיהן, אלא שגם בשעה שהביטו בו לא הצליחו להקיף אותו בדמיון.

לא נמצאו בכפר מיטה גדולה דייה להשכיבו עליה או שולחן גדול דיו להניחו עליו לאשכבה. לא עלו עליו מכנסי החג של הגברים הכי גבוהים ולא נעליהם של בעלי הרגליים הכי גדולות. מוקסמות ממידותיו המופרזות ומיפיו החליטו אז הנשים לתפור לו מכנסיים מפסת מפרש של דוגית לציד סרטנים, וחולצה מאריג של שמלת כלולות, כדי שיוכל להמשיך למות באופן מכובד. בשעה שישבו לתפור במעגל והביטו בגופה בין תפר לתפר, נדמה היה להן שהרוח מעולם לא הייתה עיקשת כל כך והאוקיינוס הקריבי מעולם לא היה נסער כל כך כמו בלילה ההוא, והן שיערו שלשינויים הללו יש קשר כלשהו למת. הן חשבו שאילו התגורר הגבר הנהדר הזה בכפר, היו לביתו הדלתות הכי רחבות, התקרה הכי גבוהה

והרצפה הכי יציבה, ושלד מיטתו היה עשוי מקורות עץ אדירות וברגי ברזל, ואשתו הייתה המאושרת בנשים. הן חשבו שהייתה לו סמכות תקיפה שכזאת עד כי די היה לו לקרוא לדגים בשמם והם היו יוצאים מהים, והוא היה עובד כל כך במרץ עד שהיה מבקיע מעיינות מתוך הקרקעות המסולעות הצחיחות ביותר, והיה מצליח לזרוע פרחים בשוניות. בחשאי השוו אותו לגברים שלהן, וחשבו שהם לא היו מסוגלים לעשות במשך חיים שלמים את מה שהיה בכוחו לעשות בלילה אחד, עד שלבסוף בזו להם בליבן וראו בהם את היצורים החלושים והדלים ביותר עלי אדמות. וכששגו במבוכי הזיות שכאלה נאנחה הקשישה בהן, שמחמת זקנתה היתרה התבוננה בטבוע בחמלה ולא בתשוקה דווקא:

"לפי הפרצוף שלו קוראים לו אַסְטֶבֶן."

והיא צדקה. רובן לא נזקקו לתת בו יותר ממבט אחד נוסף כדי להבין שלא יכול להיות לו שם אחר. העקשניות ביותר, שהיו גם הצעירות ביותר, נאחזו באשליה שאם ילבישו וישכיבו אותו בין פרחים, בנעלי לכה, יהיה אפשר לקרוא לו לְאוֹטְרוֹ. אבל זאת הייתה תקוות שווא. התברר שבד המפרש לא הספיק, המכנסיים שנגזרו רע ונתפרו גרוע יותר היו צרים עליו, והכוחות הנסתרים של ליבו הקפיצו את כפתורי החולצה. אחרי חצות נחלשו שריקות הרוח, והים שקע בקהות של יום רביעי. השקט סילק את אחרוני הספקות: הוא היה אסטבן. הנשים שהלבישו אותו, אלה שסירקו אותו, אלה שגזזו את ציפורניו וקרצפו את זקנו לא יכלו לכבוש רטט של חמלה כשנאלצו לוותר ולהשאיר אותו שרוע על הארץ. ברגע שהוא הבינו כמה אומלל היה בוודאי בגופו החרוג, שלא חדל להטריד אותו גם אחרי מותו. ראו אותו נדון כל חייו לעבור במצודד דרך כניסות, להיחבט בראשו מקורות תקרה, להישאר עומד על

רגליו בזמן ביקורים בלי לדעת מה לעשות בידי העדינות הוורודות, ידי פרת ים, בעוד בעלת הבית מחפשת את הכיסא היציב ביותר ומפצירה בו בפחד, שב כאן, אסטבן, תעשה לי טובה, והוא נשען על הקיר ומחייך, אל תדאגי, גברת, אני בסדר ככה, ועקביו כבר פצועים וגבו בוער מרוב חזרה על אותו דבר בכל הביקורים, אל תדאגי, גברת, אני בסדר, רק מחשש שישבור את הכיסא למרבה הבושה, ואולי בלי שידע אף פעם שאלה שאמרו לו אל תלך, אסטבן, חכה לפחות שירתח הקפה, הם בדיוק אלה שלחשו אחר כך, הוא כבר הסתלק, הטמבל הגדול, איזה מזל, כבר הלך הטומטום היפיוף. ככה חשבו הנשים שישבו מול הגופה לקראת עלות השחר. מאוחר יותר, כשכיסו את פניו במטפחת כדי שלא יפריע לו האור, הוא נראה להם כל כך מת לתמיד, כל כך חסר הגנה, כל כך דומה לגברים שלהן, עד שבקע מעיין הדמעות בליבן. הראשונה שפרצה בבכי הייתה אחת הצעירות. האחרות חיזקו זו את זו עד שעברו מאנחות ליבבות, וככל שהתייפחו, כן גבר רצונן להתייפח, כי הטבוע הלך ונהיה להן יותר ויותר אסטבן, וכל כך בנו עליו עד שהיה לאדם האומלל ביותר עלי אדמות, הרך והכנוע ביותר, אסטבן המסכן. וכך, כשחזרו הגברים ובישרו שהטבוע איננו מאף אחד מהכפרים הסמוכים, התרווח להן חלל של עליצות בין הדמעות.

"יבורך אלוהים, נאנחו, "הוא שלנו!"

הגברים סברו שכל הרגשנות הזאת אינה אלא איוולת של נשים. מותשים מן הברורים המפרכים שערכו כל הלילה, לא רצו אלא להיפטר סוף-סוף מן הטרדה שהסב הפולש לפני שתפציע שוב חמה קופחת של יום לווט נטול רוחות. משרידי תרנים וכלונסאות קשורים בחבלי מפרשים אלתרו אלונקה שתחזיק את כובד משקלה של הגופה ותישא אותה עד לצוקים. לקרסוליו רצו לחבר בשרשרת

עוגן של ספינת סוחר כדי שישקע בלי מעצורים למצולות היכן שהדגים עיוורים והצוללנים גוועים מגעגועים, כך שהזרמים הרעים לא יסחפו אותו בחזרה אל החוף, כפי שקרה לגופות אחרות. אבל ככל שהם מיהרו, כך עלו בדעתן של הנשים יותר רעיונות לבזבו זמן. הן התרוצצו כמו תרנגולות מבוהלות, מחפשות קמיעות של ים בארונות, אחדות מפריעות כאן כי רצו לתלות לטבוע על צווארו את האפוד המבטיח רוח טובה, אחרות מפריעות שם כדי לענוד לו צמיד של ניווט, ואחרי הרבה "סתלקי מפה, אישה, לכי תעמדי איפה שלא תפריעי, בגללך כמעט נפלתי על המנוח", התעורר חשדם והם החלו לרטון, "בשביל מה כל כך הרבה ברזלים של מזבח על סתם איזה זר, הרי לא משנה כמה קשקושים יעמיסו עליו, ממילא יטרפו אותו הכרישים", אבל הן המשיכו להכביר את הקמיעות הזולים שלהן, הולכות וחוזרות ונתקלות זו בזו, ומי שלא פלטה אנחות הזילה דמעות, עד שהגברים התפרצו, "ממתי כל כך הרבה רעש על סתם אחד שנסחף ומת, טבוע של אף אחד, גופה מחורבנת". אחת הנשים, מזועזעת מהדיבורים הגסים האלה, תלשה את המטפחת מעל פני המת, ואז נעתקה גם נשימתם של הגברים. הוא היה אסטבן. לא היה צורך לחזור ולומר זאת כדי שידוד בכך. אילו אמרו להם ששמו סר וולטר ראלי, *אולי אפילו הם היו מתרשמים מהמבטא הגרינגו, מהתוכי על הכתף, מהרובה העתיק להרג קניבלים, אבל אסטבן כמוהו יכול להיות רק אחד בעולם, והנה הוא מוטל שם כמו איזה צלופח, בלי מגפיים לרגליו, במכנסיים קטנים עליו בשלושה מספרים ועם הציפורניים הסלעיות האלה שרק בסכין אפשר לגזוז אותן. ברגע שהסירו את המטפחת מעל

* איש חצר אנגלי בן המאה השש עשרה. לוחם, סופר, משורר, מגלה ארצות ושודד ים שהפליג בין השאר לצפון אמריקה ולדרומה.

פניו היה אפשר לראות שהוא מבויש, שאינו אשם בכך שהוא גדול כל כך, וכבד כל כך, ויפה כל כך, ואילו ידע שזה יקרה לו היה בוחר מקום נסתר יותר לטבוע בו, באמת, כמו ידיי הייתי קושר לצווארי עוגן של ספינת מלחמה ומדדה כמו באירצון אל הצוקים כדי לא להיות למעמסה עכשיו עם המת המחורבן הזה, כמו שאתם אומרים, כדי לא להפריע לאף אחד עם הנקניק המסריח הזה, שאין לו שום קשר אליי. כל כך ניכר בהווייתו שהדברים דברי אמת עד שאפילו הגברים החשדנים ביותר, אלה שמרים היו להם הלילות המפרכים בים מפחד פן יימאס לנשותיהם לחלום עליהם ויתחילו לחלום על טבועים, אפילו אלה, ואחרים קשוחים מהם, נרעדו עד לשד עצמותיהם לנוכח הכנות של אסטבן.

כך אירע שערכו לו את ההלוויה המפוארת ביותר שיכלו להעלות בדעתם בעבור טבוע אסופי. נשים שהלכו לחפש פרחים בכפרים הסמוכים חזרו עם אחרות שלא האמינו למשמע אוזניהן, ואלה, כשראו את המת, הלכו לחפש עוד פרחים, והביאו עוד ועוד עד שמרוב פרחים ואדם בקושי היה אפשר להתקדם. ברגע האחרון כאב להם להחזיר אותו למים יתום, ובחרו לו אב ואם מן הטובים ביניהם, ואחרים נבחרו להיות לו אחים ודודים ודודנים, עד שנהיו כל תושבי הכפר קרובי משפחה זה לזה באמצעותו. כמה מלחים ששמעו את הקינה מרחוק איבדו את הביטחון בנתיבם, ונודע שאחד מהם, שנוכר באגדות עתיקות על בנות ים, ביקש שיקשרו אותו לתורן. בעוד הם רבים על הזכות לשאת אותו על שכמם במדרון התלול של הצוקים, נוכחו הגברים והנשים לדעת בפעם הראשונה כמה עגומים רחובות כפרם, כמה צחיחות החצרות, כמה זעומים חלומותיהם לעומת יופיו ותפארתו של הטבוע שלהם. הטילו אותו לים בלי עוגן כדי שיחזור אם וכאשר ירצה, וכולם

עצרו את נשימתם לשבריר הרגע של נפילת הגופה לתהום, שנמשך כמאות שנים. לא היה להם צורך להביט זה בזה כדי לדעת שאינם שלמים עוד, ולא ישובו להיות שלמים לעולם. אבל הם ידעו גם שמרגע זה הכול יהיה אחרת, שדלתות בתיים יהיו רחבות יותר, התקרות גבוהות יותר, הרצפות יציבות יותר, כדי שיוכל זכרו של אסטבן להלך בכל מקום בלי להיתקל במשקופים, כדי שאיש לא יעז ללחוש בעתיד, "כבר מת הטיפש הגדול, כמה חבל, כבר מת הטיפש היפיוף", כי הם יצבעו את החזיתות בצבעים עליזים כדי להנציח את זכרו של אסטבן וישברו את גבם בחפירת מעיינות בין האבנים ובזריעת פרחים על הצוקים כדי שבבוקרי השנים הבאות יתעוררו נוסעי הספינות הגדולות חנוקים מניחוח גנים בלב ים, ורבי-החובל ייאלץ לרדת מתאו במדי השרד עם האצטרולב* וכוכב הצפון ושורת מדליות המלחמה שלו, יצביע על הצוק המכוסה ורדים באופק היס הקריבי ויאמר בארבע עשרה לשונות: הביטו לשם, למקום שבו הרוח קלה ורכה עכשיו כל כך שהיא נשאת לישון מתחת למיטות, והשמש זוהרת כל כך עד שהחמניות אינן יודעות לאן להסתובב, כן, שם, זהו הכפר של אסטבן.

(1968)

* מכשיר ניווט עתיק שהיה בשימוש עד המאה השמונה עשרה.